GENERALINĖS ADVOKATĖS ELEANOR SHARPSTON IŠVADA, pateikta 2009 m. gruodžio 17 d.[1]

1. 1859 m. Jean-François Millet užbaigė ir perleido savo žymųjį paveikslą *L'Angélus*. Praėjus daugeliui metų po tapytojo mirties, kai jo šeima, kaip ir daugelis kitų nuo Pirmojo pasaulinio karo nukentėjusių šeimų, atsidūrė sunkioje turtinėje padėtyje, paveikslas buvo perparduotas, o jo perpardavėjas dėl to gerokai praturtėjo. Kalbama, kad būtent dėl skirtumo tarp dviejų situacijų Prancūzijos teisės aktų leidėjas 1920 m. nustatė perpardavimo teisę (pranc. *droit de suite*), pagal kurią perparduodant meno kūrinius jų autoriui arba jo įpėdiniams pagal įstatymą turi būti mokamas autorinis atlyginimas[2].

2. Nuo tada ši teisė paplito ir kitose teisinėse sistemose. 1948 m. ji buvo įtraukta į Berno konvenciją[3] kaip taikoma pasirinktinai, o Europos Sąjungoje tapo privaloma priėmus Direktyvą 2001/84 (toliau – direktyva)[4]. Nors principas yra vienodas, o taikytini tarifai – suderinti, valstybės narės keliais atžvilgiais turi diskreciją.

3. Pagal šiuo metu galiojančią Prancūzijos teisę po kūrinio autoriaus mirties perpardavimo teisė pereina tik autoriaus įpėdiniams pagal įstatymą, o įpėdiniai pagal testamentą šios teisės negauna.

4. Menininkas Salvadoras Dalí[5] mirė 1989 m., o visas savo intelektinės nuosavybės teises testamentu paliko Ispanijos valstybei. Jei prieš mirtį jis nebūtų palikęs testamento, šios teisės būtų perėjusios kai kuriems jo netiesioginiams įpėdiniams pagal įstatymą.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Žr. 2006 m. kovo 16 d. Kultūros ir ryšių ministro pareiškimą Prancūzijos Nacionalinėje asamblėjoje (http://www.assemblee-nationale.fr/12/cri/2005–2006/20060175.asp).

3 — 1886 m. rugsėjo 9 d. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos, peržiūrėta būtent 1948 m. birželio 26 d. Briuselyje. Visos Europos Sąjungos valstybės narės yra šios konvencijos šalys.

4 — 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai (OL L 272, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 240). Nors sąvoka „droit de suite" anglų kalboje plačiai vartojama, visų pirma Berno konvencijos versijoje anglų k., toliau vartosiu „perpardavimo teisės" sąvoką, vartojamą direktyvoje.

5 — Įdomu pažymėti, kad pačiam S. Dalí *L'Angélus* turėjo didelį poveikį, o 1963 m. jis išleido ilgą ir „paranojiškai kritišką" šio kūrinio interpretaciją, pavadintą *Le mythe tragique de l'Angélus de Millet*.

5. Pagal Prancūzijos teisę autorinis atlyginimas už S. Dalí kūrinių perpardavimą buvo renkamas šių netiesioginių įpėdinių pagal įstatymą naudai. Tarp Ispanijos asociacijos, Ispanijos valstybės įgaliotos rinkti autorinį atlyginimą, kuriai atstovauja S. Dalí prieš mirtį įsteigtas fondas, ir Prancūzijos kolektyvinio administravimo asociacijos, išmokėjusios autorinius atlyginimus šiems netiesioginiams įpėdiniams pagal įstatymą, kilo ginčas.

6. Tokiomis aplinkybėmis Paryžiaus *Tribunal de grande instance* klausia, ar tai, kad pagal Prancūzijos teisės aktus perpardavimo teisė suteikiama tik įpėdiniams pagal įstatymą, yra suderinama su Europos Sąjungos teise.

I — Teisės aktai

A — *Direktyva*

7. Direktyvos 1 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „perpardavimo teisė yra neperleidžiama ir neatimama teisė“, o jos 3 konstatuojamojoje dalyje paaiškinama, jog ja „siekiama užtikrinti, kad grafikos ir plastinio meno kūrinių autoriai gautų savo originalių meno kūrinių ekonominės sėkmės dalį“ ir kad ji „padeda atkurti grafikos ir plastinio meno kūrinių autorių ir kitų kūrėjų, gaunančių naudą už sėkmingą savo kūrinių panaudojimą, ekonominės padėties pusiausvyrą“.

8. 9 konstatuojamojoje dalyje minima anksčiau susiklosčiusi padėtis, kai daugumos iš tuometinių 15 valstybių narių teisės aktuose perpardavimo teisė buvo numatyta, nors ir su dideliais skirtumais, visų pirma susijusiais su atitinkamais kūriniais, asmenimis, turinčiais teisę gauti autorinį atlyginimą, taikomu tarifu, sandoriais, susijusiais su autorinio atlyginimo mokėjimu, ir jo apskaičiavimo pagrindu. Toje pačioje konstatuojamojoje dalyje toliau nurodyta: „tokios teisės taikymas arba netaikymas turi didelę įtaką vidaus rinkos konkurencinei aplinkai, kadangi pareigos mokėti perpardavimo teisės pagrindu buvimas ar nebuvimas yra dalis, į kurią turi atsižvelgti kiekvienas asmuo, siekiantis parduoti meno kūrinį. Dėl to ši teisė yra veiksnys, prisidedantis prie konkurencijos iškraipymo, taip pat prie pardavimo perkėlimo Bendrijoje“.

9. 10 konstatuojamojoje dalyje taip pat pabrėžiama, kad „tokie perpardavimo teisės

buvimo ir jos taikymo valstybėse narėse skirtumai turi tiesioginį neigiamą poveikį deramam meno kūrinių vidaus rinkos veikimui pagal Sutarties 14 straipsnį“. 11 konstatuojamojoje dalyje pažymėta, kad valstybių narių perpardavimo teisę reglamentuojančių teisės aktų suderinimas prisideda prie vidaus rinkos laisvėmis siekiamų tikslų įgyvendinimo. Atitinkamai pagal 13 konstatuojamąją dalį „reikėtų pašalinti vidaus rinkos veikimą iškraipančius įstatymų skirtumus ir neleisti atsirasti naujiems tokio pobūdžio neatitikimams“, ir šis susirūpinimą keliantis klausimas iš esmės pakartotas 14 ir 15 konstatuojamosiose dalyse. Visų pirma, vadovaujantis 23 konstatuojamąja dalimi, siekiant, kad modernaus ir šiuolaikinio meno kūrinių vidaus rinka veiktų veiksmingai, reikia nustatyti kuo vienodesnius perpardavimo teisei taikomus tarifus.

10. Tačiau 13 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad „nėra būtina šalinti ar užkirsti kelią skirtumams, kurie neturės poveikio vidaus rinkos veikimui“, o 15 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „nėra būtina suderinti valstybių narių perpardavimo teisę reglamentuojančių įstatymų kiekvieną nuostatą ir, siekiant palikti kiek įmanoma daugiau vietos nacionaliniams sprendimams, pakanka apsiriboti suderinimu tų vidaus nuostatų, kurios turi labiausiai [didžiausią] tiesioginį poveikį vidaus rinkos veikimui“.

11. 27 konstatuojamojoje dalyje panašiai, tik kiek tiksliau, nurodyta: „reikia apibrėžti asmenis, turinčius teisę gauti autorinius atlyginimus, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą. Nėra tinkama remiantis šia direktyva imtis veiksmų dėl valstybių narių paveldėjimo įstatymų. Tačiau asmenys, kuriems autorius suteikė teisę, turi gauti visą naudą iš perpardavimo teisės po jo mirties <...>“.

12. Iš materialinių direktyvos nuostatų jos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „originalaus meno kūrinio autoriui valstybės narės turi numatyti perpardavimo teisę, apibrėžiamą kaip neatimamą teisę, kurios negalima atsisakyti, net iš anksto, gauti autorinį atlyginimą pardavimo kainos, gautos už kiekvieną kūrinio perpardavimą po to, kai pats autorius pirmą kartą perleidžia kūrinį, pagrindu“.

13. Taikytini suvienodinti tarifai nustatyti 4 straipsnio 1 dalyje, o šio straipsnio 2 ir 3 dalyse valstybėms narėms leidžiama nuo kai kurių jų savo nuožiūra šiek tiek nukrypti.

14. Pagal 6 straipsnio 1 dalį autorinis atlyginimas turi būti mokamas „kūrinio autoriui, o po jo mirties pagal 8 straipsnio 2 dalį – asmenims pagal jo suteiktą teisę“[6].

3. Valstybė narė, kuriai taikoma šio straipsnio 2 dalis, prireikus gali dar iki dvejų metų leisti tos valstybės narės ūkio subjektams laipsniškai prisitaikyti prie perpardavimo teisės sistemos palaikant jų ekonominį gyvybiškumą tol, kol bus reikalaujama perpardavimo teisę taikyti menininko paveldėtojų po jo mirties naudai. <...>“

15. 8 straipsnyje visų pirma numatyta:

16. Pagal 12 straipsnį valstybės narės privalo įgyvendinti direktyvą iki 2006 m. sausio 1 d., o 13 straipsnyje nustatyta jos įsigaliojimo data – paskelbimo *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* diena, konkrečiai kalbant – 2001 m. spalio 13 diena.

„1. Perpardavimo teisės apsaugos terminas [apima visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po jo mirties, nepaisant kūrinio teisėto viešo paskelbimo datos[7]].

B — *Prancūzijos teisė*

2. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, iš tų valstybių narių, kurios (13 straipsnyje numatytą įsigaliojimo) dieną netaiko perpardavimo teisės, nereikalaujama tą laikotarpį, kuris baigiasi ne vėliau kaip 2010 m. sausio 1 d., menininko paveldėtojams po jo mirties taikyti perpardavimo teisės.

17. Perpardavimo teisė Prancūzijos teisės aktuose įtvirtinta nuo 1920 metų.[8] Vis dėlto 2006 m. atitinkama nuostata buvo iš dalies

6 — (Išnaša svarbi tik versijai anglų kalba).

7 — Žr. 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyvos 93/98/EEB dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų suderinimo (OL L 290, 1993, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 141) 1 straipsnio 1 dalį, dabar pakeistą 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija) (OL L 372, 2006, p. 12) 1 straipsnio 1 dalimi.

8 — 1920 m. gegužės 20 d. *Loi frappant d'un droit au profit des artistes les ventes publiques d'objets d'art* (Įstatymas, nustatantis autorinį atlyginimą menininkams, taikomą viešai pardavus meno kūrinius), vėliau panaikintame ir pakeistame 1957 m. kovo 11 d. *Loi n° 57–298 sur la propriété littéraire et artistique* (Įstatymas Nr. 57–298 dėl autorių teisių į literatūros ir meno kūrinius).

pakeista, siekiant ją visiškai suderinti su direktyvos reikalavimais[9]. Taigi *Code de la propriété intellectuelle* (Intelektinės nuosavybės kodeksas) L.122-8 straipsnyje numatyta:

„Originalių grafikos ar plastinio meno kūrinių autoriai, kurie yra Europos bendrijos valstybės narės ar valstybės, Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies piliečiai, turi perpardavimo teisę, t. y. neatimamą teisę gauti pajamų iš kiekvieno kūrinio pardavimo po to, kai autorius ar asmenys pagal jo suteiktą teisę pirmą kartą perleidžia kūrinį <…>“

18. Be to, L.123-7 straipsnyje nustatyta:

„Mirus autoriui, L.122-8 straipsnyje numatyta perpardavimo teisė einamaisiais kalendoriniais metais ir kitus 70 metų išlieka jo įpėdiniams pagal įstatymą <...>, o ne jo įpėdiniams pagal testamentą ir teisių perėmėjams“[10].

19. Toliau šią perpardavimo teisės turėtojų po autoriaus mirties apibrėžtį vadinsiu „ginčijama nuostata“.

20. Paveldėjimo pagal įstatymą tvarka reglamentuojama Prancūzijos civilinio kodekso 734 ir tolesniuose straipsniuose, kuriuose eilės tvarka numatytos keturios kategorijos. Kiekvienos kategorijos atveju pirmenybė priklauso nuo giminystės laipsnio. Pagal įstatymą paskesnės nei šeštos eilės įpėdiniai nepaveldi[11].

21. Civilinio kodekso 912 ir paskesniuose straipsniuose palikėjo palikimas dalijamas į įstatymo tam tikriems įpėdiniams nustatytą dalį ir dalį, kuri gali būti palikta įpėdiniams testamentu. Pagal bendrą taisyklę visą palikimą galima palikti testamentu, jei palikėjo nepergyvena jo tiesiosios žemutinės giminystės linijos giminaičiai ar esamos santuokos sutuoktinis (arba iki 2007 m. – tiesiosios aukštutinės giminystės linijos giminaičiai). Taigi ginčijama nuostata yra šios bendrosios taisyklės išimtis.

9 — 2006 m. rugpjūčio 1 d. *Loi nº 2006-961 relative au droit d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information* (Įstatymas Nr. 2006–961 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje).

10 — Ši nuostata išliko nepakitusi nuo to laiko, kai taikytinas laikotarpis 1997 m. buvo pailgintas nuo 50 iki 70 metų. Galima daryti prielaidą, kad šioje nuostatoje prancūzų k. sąvoka „ayants cause“ (teisių perėmėjai) turi kitokią reikšmę nei direktyvoje vartojama sąvoka „ayants droit“, nors prancūzų k. šios dvi sąvokos dažnai vartojamos pakaitomis.

11 — Pagal Civilinio kodekso 724 straipsnį nesant įpėdinių nei pagal įstatymą, nei pagal testamentą, palikimas pereina valstybei.

C — *Ispanijos teisė*

22. Ispanijos teisėje perpardavimo teisė įtvirtinta 1987 m.[12], o Įstatymu Nr. 3/2008[13] ši teisė suderinta su direktyvos nuostatomis. Kitaip nei Prancūzijoje, Ispanijos teisės aktuose neišskiriami jokios kategorijos asmenys, kuriems gali atitekti kūrinio autoriaus teisės, tiesiog nuo 1996 m. nustatyta, kad šios teisės pereina tik paveldėjimo būdu po palikėjo mirties.

II — Faktinės aplinkybės, procedūra ir pateikti prejudiciniai klausimai

23. 1983 m. S. Dalí įkūrė *Fundació Gala-Salvador Dalí*[14] (toliau – fondas), skirtą „Ispanijoje ir bet kurioje kitoje valstybėje remti, skatinti, skleisti, šlovinti, saugoti ir ginti meninį, kultūrinį ir intelektinį tapytojo paveldą, jo nuosavybę ir bet kokio pobūdžio teises, jo gyvenimo patirtį, mintis, projektus ir idėjas, meno, intelektinius ir kultūros darbus; jo atminimą ir visuotinį genialaus indėlio į vaizduojamąjį meną, kultūrą ir šiuolaikinį mąstymą pripažinimą“[15].

24. S. Dalí mirė 1989 m. būdamas našliu, nepaliko vaikų ar palikuonių, tačiau savo testamente įvardijo Ispanijos valstybę kaip „universalią ir besąlyginę viso savo turto, teisių ir meno kūrinių paveldėtoją, įpareigojęs ją saugoti ir skleisti jo meno kūrinius“. Ispanijos valstybė priėmė tokį palikimą ir pavedė Kultūros ministerijai jį administruoti bei naudotis su juo susijusiomis teisėmis, o Kultūros ministerija perdavė šią teisę fondui.

25. 1997 m. fondas suteikė pagal Ispanijos teisę įsteigtai kolektyvinio administravimo asociacijai *Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos* (toliau – VEGAP), kuriai jis priklauso, išimtinį įgaliojimą įgyvendinti jo teises ir rinkti priklausantį atlyginimą už S. Dalí kūrinius visame pasaulyje. VEGAP,

12 — 1987 m. lapkričio 11 d. *Ley 22/1987 de Propiedad Intelectual* (Įstatymas Nr. 22/1987 dėl intelektinės nuosavybės) 24 straipsnyje, kurio nauja redakcija įtvirtinta 1996 balandžio 12 d. *Real Decreto Legislativo 1/1996 por el que se apruebe el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia* (Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 1/1996, aprobuojantis naują Įstatymo dėl intelektinės nuosavybės redakciją, kurioje įtvirtintos, patikslintos ir suderintos šioje srityje galiojančios teisės nuostatos).

13 — 2008 m. gruodžio 23 d. *Ley 3/2008 relativa al derecho de participación en beneficio del autor de una obra de arte original* (Įstatymas Nr. 3/2008 dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai) 2 straipsnio 1 dalis ir 6 straipsnis.

14 — Gala – tokiu vardu buvo visuotinai žinoma jo žmona Elena Dmitrievna Diakonova. Ji mirė 1982 metais.

15 — Žr. http://www.salvador-dali.org/fundacio/es_historia.html.

kuri yra pasirašiusi abipusio atstovavimo sutartį su gimininga asociacija Prancūzijoje *Auteurs dans les Arts Graphiques et Plastiques* (toliau – ADAGP), 1997 m. spalio 17 d. šios paprašė Prancūzijoje administruoti su S. Dalí kūriniais susijusias teises.

26. Nuo tos dienos ADAGP fondo naudai rinko ir mokėjo VEGAP visas sumas, susijusias su S. Dalí kūrinių naudojimu Prancūzijoje, išskyrus autorinį atlyginimą, gautą įgyvendinus perpardavimo teisę, kuris bent iš pradžių buvo renkamas S. Dalí įpėdinių pagal įstatymą naudai ir jiems išmokamas.

27. 2005 m. gruodžio 28 d. fondas ir VEGAP Paryžiaus *Tribunal de Grande Instance* pareiškė ieškinį ADAGP. Jie teigia, kad pagal Prancūzijos ir Ispanijos kolizines normas S. Dalí kilnojamųjų daiktų paveldėjimui taikoma Ispanijos teisė, nes jo mirties momentu jis buvo Ispanijos pilietis, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Ispanijoje. Todėl fondas yra vienintelis visų teisių į S. Dalí kūrinius turėtojas ir visų pirma autorinio atlyginimo, gauto viešai perpardavus jo kūrinius, gavėjas. Jis prašo įpareigoti ADAGP per VEGAP mokėti fondui visą autorinį atlyginimą, surinktą už S. Dalí kūrinius, parduotus nuo 1997 m. spalio 17 dienos.

28. Iš pagrindinės bylos medžiagos aišku, kad ADAGP nebuvo pervedusi jokių nuo ieškinio pareiškimo momento surinktų autorinio atlyginimo sumų ir yra pasirengusi jas išmokėti bet kuriai šaliai ar šalims, kurias *Tribunal de Grande Instance* nurodys kaip teisėtas gavėjas. ADAGP teigia, kad autorinio atlyginimo sumos, jau išmokėtos šešiems S. Dalí netiesioginiams įpėdiniams pagal įstatymą, kuriuos ji laikė turinčiais teisę gauti tokį atlyginimą pagal Prancūzijos teisę, prireikus turės būti susigrąžintos. Todėl ji paprašė įpareigoti įpėdinius pagal įstatymą įstoti į bylą, tačiau nė vienas iš jų nedalyvavo teismo posėdyje.

29. *Tribunal de Grande Instance* pažymi, kad Prancūzijoje perpardavimo teisė tebepriklauso tik įpėdiniams pagal įstatymą, nors direktyvoje nustatyta, kad autorinis atlyginimas už kūrinio perpardavimą turi būti mokamas „asmenims pagal [menininko] suteiktą teisę“ po jo mirties. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar pagal direktyvą tokia išlyga leidžiama

apskritai, ar pagal jos 8 straipsnio leidžiančias nukrypti nuostatas.

III — Vertinimas

30. Todėl jis pateikė Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„Ar priėmus 2001 m. rugsėjo 27 d. direktyvą Prancūzija gali ir toliau suteikti perpardavimo teisę tik įpėdiniams pagal įstatymą, o ne įpėdiniams pagal testamentą bei teisių perėmėjams?

Ar 2001 m. rugsėjo 27 d. direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalių pereinamojo laikotarpio nuostatos leidžia Prancūzijai numatyti nukrypstančią tvarką?“

31. Rašytines pastabas pateikė fondas, VEGAP, Prancūzijos, Italijos ir Ispanijos vyriausybės bei Komisija. Per posėdį žodines pastabas pateikė fondas, Prancūzijos, Ispanijos vyriausybės ir Komisija.

32. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar direktyva, visų pirma atsižvelgiant į jos 6 straipsnio 1 dalį bei 8 straipsnio 2 ir 3 dalis, turi būti aiškinama kaip leidžianti Prancūzijai po autoriaus mirties ir toliau suteikti perpardavimo teisę tik jo įpėdiniams pagal įstatymą, o ne įpėdiniams pagal testamentą bei teisių perėmėjams.

33. Tačiau manau, kad prieš nagrinėjant šiuos klausimus vertėtų apsvarstyti keletą aspektų, galinčių turėti įtakos direktyvos taikymui pagrindinės bylos aplinkybėms ir net, kaip teigia Ispanijos vyriausybė, prejudicinių klausimų priimtinumui.

34. Pirmiausia pažymiu, kad ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp privačių asmenų, ir Prancūzija, kaip valstybė narė, kuriai yra skirta direktyva, jame nedalyvauja. Antra, pagrindinė byla bent iš dalies susijusi su sumomis, kurios galėjo būti surinktos, viena vertus, prieš priimant direktyvą, ir, kita vertus, po jos priėmimo, tačiau iki pasibaigiant jos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui. Trečia,

ieškovai pagrindinėje byloje remiasi ne Prancūzijos teisės ir direktyvos nesuderinamumu, bet tuo, kad, užuot taikius Prancūzijos teisę, siekiant nustatyti perpardavimo teisės turėtojus, turi būti taikoma Ispanijos teisė.

pateiktos pagrindinės bylos medžiagos atrodo aišku, kad fondas ir VEGAP nesiekia remtis direktyva prieš ADAGP ar S. Dalí įpėdinius pagal įstatymą pagrindinėje byloje. Veikiau *Tribunal de Grande Instance* iškėlė šį klausimą savo iniciatyva, taigi fondas ir VEGAP tik savo rašytinėse pastabose Teisingumo Teismui teigia, kad ginčijama nuostata yra nesuderinama su direktyva.

A — *„Horizontalusis tiesioginis veikimas“*

35. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką direktyva pati savaime negali įpareigoti privataus asmens, ir dėl to ja iš esmės negalima remtis prieš asmenį. Todėl net jei direktyvos nuostatos, kuriomis siekiama privatiems asmenims suteikti teisių ar nustatyti įpareigojimų, yra aiškios, tikslios ir besąlygiškos, jos iš esmės negali būti taikomos bylose, kuriose šalys yra vien privatūs asmenys[16]. Kadangi pagrindinės bylos šalys iš tiesų yra privatūs asmenys, atrodytų, kad ši taisyklė neleidžia remtis kokiu nors galimu Prancūzijos teisės ir direktyvos nesuderinamumu.

37. Tokiomis aplinkybėmis manau, kad iš tikrųjų nagrinėjama teismo praktika šioje byloje nėra svarbi. Nors Teisingumo Teismas bendrai nurodė, kad direktyvos nuostata negali būti taikoma byloje tarp privačių asmenų, šis teiginys pagrįstas tuo, kad vienas privatus asmuo negali remtis direktyvos nuostatomis, norėdamas pasinaudoti teise kito privataus asmens atžvilgiu ar nustatyti šiam asmeniui įpareigojimą. Šis vertinimas netaikomas, jei nacionalinis teismas iškelia klausimą savo iniciatyva.

36. Tačiau iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teismui

38. Šiuo atžvilgiu pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, jei konkrečioje srityje nėra Bendrijos teisės normų (dabar – Europos Sąjungos (ES) teisės normų), kiekviena

16 — Žr. vėliausiai priimto 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Mono Car Styling*, C-12/08, Rink. p. I-6653, 59 punktą.

valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi nustatyti ieškinių, skirtų užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugą, procesines taisykles su sąlyga, kad, visų pirma, tokios taisyklės nebus mažiau palankios nei taikomos panašiems nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas) ir, antra, kad dėl jų naudojimasis šiomis teisėmis netaps praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas). Taigi pagal ES teisę draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią nacionaliniam teismui neleidžiama savo iniciatyva išnagrinėti, ar nacionalinės teisės nuostata yra suderinama su ES teisės nuostata, taip šia nacionalinės teisės nuostata nesilaikant minėtų principų. Tačiau pagal ES teisę nacionalinis teismas nėra įpareigotas kelti tokį klausimą savo iniciatyva, jei nekalbama apie kurį nors iš minėtų principų[17].

39. Aišku, kad ES teisė negali uždrausti nacionaliniam teismui savo iniciatyva (kaip tai padarė prašymą priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje pateikęs teismas) iškelti nacionalinės teisės suderinamumo su Europos direktyvos nuostatomis klausimo. Priešingai, nacionalinių teismų pareiga aiškinti nacionalinę teisę kuo labiau atsižvelgiant į direktyvos formuluotę ir į jos tikslą, kad būtų pasiektas direktyvoje numatytas rezultatas[18], yra tikra paskata jiems kelti tokius klausimus.

40. Šioje byloje tai, ar *Tribunal de Grande Instance* yra kompetentingas prašyti prejudicinio sprendimo dėl ginčijamos nuostatos suderinamumo su direktyva ir įgyvendinti tokį Teisingumo Teismo sprendimą, turi būti nustatyta Prancūzijos teisėje. Šiuo atžvilgiu, jei paaiškėtų, kad ginčijama nuostata yra nesuderinama su direktyva, ji neabejotinai turėtų būti netaikoma, nes, atsižvelgiant į aiškią šios nuostatos formuluotę, ją būtų sunku aiškinti kaip apimančią įpėdinius pagal testamentą, be to, pareiga aiškinti nacionalinę teisę taip, kad ji atitiktų Europos Sąjungos teisę, negali būti pagrindas aiškinti nacionalinę teisę *contra legem*[19].

41. Tačiau šioje byloje neteigiama, kad *Tribunal de Grande Instance* nėra kompetentingas prašyti Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą ar imtis visų veiksmų, kurių

17 — Ši gerai žinoma teismo praktika, kurią apibendrinu šiame punkte, buvo suformuluota 1995 m. gruodžio 14 d. sprendimuose *Peterbroeck*, C-312/93, Rink. p. I-4599 bei *Van Schijndel ir van Veen*, C-430/9 ir C-431/93, Rink. p. I-4705, o neseniai patvirtinta 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *Van der Weerd ir kt.*, C-222/05–C-225/05, Rink. p. I-4233, 28–42 punktuose. Taip pat žr. generalinio advokato M. Poiares Maduro išvados pastarojoje byloje 13–41 punktus.

18 — Žr. 16 išnašoje nurodyto vėliausiai priimto Sprendimo *Mono Car Styling* 60 ir paskesnius punktus.

19 — Žr. 16 išnašoje nurodyto Sprendimo *Mono Car Styling* 61 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

gali reikėti šiam sprendimui įgyvendinti. Taigi savo analizę tęsiu remdamasi tuo, kad jis yra kompetentingas ir gali tinkamai įgyvendinti Teisingumo Teismo sprendimą.

44. Nors per direktyvai perkelti į nacionalinę teisę nustatytą terminą valstybės narės turi nepriimti jokių priemonių, kurios galėtų rimtai pakenkti direktyvoje numatytam rezultatui, jos neprivalo pritaikyti savo teisės aktų iki šio laikotarpio pabaigos. Šioje byloje ginčijama nuostata per direktyvai perkelti į nacionalinę teisę nustatytą terminą visiškai nebuvo keičiama.

B — *Direktyvos taikymas „ratione temporis“*

42. ADAGP nuo 1997 m. spalio 17 d. gavo sumas, atitinkančias autorinį atlyginimą už S. Dalí kūrinių perpardavimą. Direktyva įsigaliojo 2001 m. spalio 13 d., o valstybės narės privalėjo užtikrinti, kad šiai direktyvai įgyvendinti būtinos priemonės įsigaliotų iki 2006 m. sausio 1 d. (galimos tam tikros laikinos išimtys, numatytos direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalyse, atitinkamai iki 2010 m. sausio 1 d. ir 2012 m. sausio 1 d., kurios yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrojo klausimo dalykas).

45. Kalbant apie suderinamo aiškinimo pareigą, nacionaliniai teismai privalo aiškinti nacionalinę teisę taip, kad ji (kuo labiau) atitiktų direktyvą, tik pasibaigus jos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui[20]. Pereinamuoju laikotarpiu jos privalo tik susilaikyti (vėlgi kuo labiau) nuo bet kokio vidaus teisės aiškinimo, kuris, pasibaigus terminui direktyvai perkelti, galėtų rimtai sutrukdyti įgyvendinti direktyva siekiamą tikslą[21].

43. Todėl direktyvos aiškinimas yra naudingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui laikotarpio nuo 2006 m. sausio 1 d. atžvilgiu. Tačiau jis negali turėti tiesioginės reikšmės laikotarpiui iki 2001 m. spalio 13 d. arba laikotarpiui tarp šių dviejų datų.

46. Tačiau, kaip jau nurodžiau, būtų sunku kaip nors kitaip aiškinti labai aiškią ginčijamos

20 — Žr. 1997 m. gruodžio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, Rink. p. I-7411, visų pirma jo 43–45 punktus, ir 2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adeneler ir kt.*, C-212/04, Rink. p. I-6057, 114 ir 115 punktus.

21 — Žr. 19 išnašoje nurodyto Sprendimo *Adeneler ir kt.* 123 punktą ir 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimo *VTB-VAB*, C-261/07, Rink. p. I-2949, 39 punktą.

nuostatos formuluotę. Jei taip yra, atrodo, kad, vadovaujantis Teisingumo Teismo praktikoje vartojamu žodžių junginiu „kuo labiau“, šiuo atveju nėra jokios suderinamo aiškinimo pareigos. Todėl ginčijamos nuostatos ir direktyvos neatitikties atveju vienintelė akivaizdi galimybė būtų šios nuostatos netaikymas[22], ir pareiga tai daryti galėtų atsirasti tik laikotarpio pasibaigus direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui atžvilgiu. Jei ginčijama nuostata turėtų būti netaikoma minėto laikotarpio atžvilgiu, aišku, kad kiltų dar vienas klausimas, t. y. ar ji vis dėlto galėtų būti taikoma ankstesnių laikotarpių atžvilgiu, tačiau tai turėtų būti nustatyta tik pagal Prancūzijos, o ne pagal ES teisę.

C — *Taikytina teisė*

47. Svarbiausias fondo ir VEGAP argumentas, pateiktas ir nagrinėjant pagrindinę bylą, ir Teisingumo Teisme, o Ispanijos vyriausybės – Teisingumo Teisme, yra tas, kad „asmenų, kuriems (S. Dalí) suteikė teises“, po jo mirties tapatybė turi būti nustatoma pagal Ispanijos, o ne Prancūzijos teisę, nes jo kilnojamųjų daiktų paveldėjimo klausimus reglamentuoja Ispanijos teisė. Todėl, jų teigimu, ginčijamos nuostatos suderinamumo su direktyva klausimas nekyla. Ispanijos vyriausybė priduria, kad todėl prejudiciniai klausimai yra nepriimtini, nes jie nėra būtini pagrindinėje byloje kilusiam ginčui išspręsti.

48. Nors tiesa tai, kad Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, jeigu akivaizdu, kad prašomas išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku[23], nemanau, kad šioje byloje galima padaryti tokią išvadą. Tam Teisingumo Teismas turėtų išaiškinti nacionalinę teisę (mirusio asmens kilnojamųjų daiktų paveldėjimui taikytinos teisės nustatymas ES teisėje kol kas visai nereglamentuojamas)[24], o tai nepriklauso jo jurisdikcijai.

22 — Žr. vėliausiai priimto 2009 m. spalio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimo *ČEZ*, Rink. p. I-10265, 140 punktą.

23 — Žr. vėliausiai priimto 2009 m. spalio 1 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Compañía Española de Comercialización de Aceite*, C-505/07, Rink. p. I-8963, 26 punktą.

24 — Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencija parengė Konvenciją dėl mirusių asmenų palikimo paveldėjimui taikytinos teisės, sudarytą 1989 m. rugpjūčio 1 d., tačiau iš Europos Sąjungos valstybių narių ją yra pasirašę tik Liuksemburgas ir Nyderlandai, o ratifikavo tik Nyderlandai. Be to, likus mėnesiui iki šios bylos posėdžio Komisija paskelbė Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų ir autentiškų aktų, susijusių su paveldėjimu, pripažinimo bei vykdymo ir Europos paveldėjimo pažymėjimo pradėjimo naudoti pasiūlymą (2009 m. spalio 14 d. COM(2009)154, galutinis), tačiau šio pasiūlymo dar tikrai negalima laikyti pozityviąja teise. Jei Hagos konvencijos 3 ir paskesni straipsniai bei Komisijos pasiūlymo 16 ir paskesni straipsniai būtų taikomi, S. Dalí palikimo paveldėjimui būtų taikoma Ispanijos teisė.

49. Tačiau manau, kad tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma turi žinoti, ar nustatant asmenų, turinčių teisę gauti autorinį atlyginimą po menininko mirties, tapatybę turi būti taikoma teisė, pagal kurią yra renkamas autorinis atlyginimas, ar menininko palikimo paveldėjimą reglamentuojanti teisė. Ir tik pastaruoju atveju jis turi nustatyti, kokia teisė taikoma šiam paveldėjimui, o šis klausimas nepriklauso Teisingumo Teismo jurisdikcijai. Kita vertus, Teisingumo Teismas gali nurodyti, ar direktyvoje yra kas nors nustatyta pradiniu klausimu.

50. „Asmenų, kuriems (autorius) suteikė teises“, sąvoka direktyvoje neapibrėžta. Direktyvos 27 konstatuojamojoje dalyje, nors netiesiogiai, bet vis dėlto aiškiai šią sąvoką paliekama apibrėžti nacionalinei teisei, ir visų pirma daroma nuoroda į valstybių narių paveldėjimo įstatymus. Iš teisėkūros istorijos aišku, kad teisėkūros procese bendras Komisijos ir Tarybos ketinimas buvo toks pats[25]. Ir nors Europos Parlamentas pasiūlė nuostatos projekto pakeitimų, jis buvo įsitikinęs, kad pagal subsidiarumo principą asmenų, turinčių teisę gauti autorinį atlyginimą po autoriaus mirties, tapatybė turėtų būti nustatoma pagal nacionalinę teisę, ir į paveldėjimo teisę nereikėtų kištis[26]. Pridurčiau, kad jei būtų buvę ketinta suderinti paveldėjimo srities kolizines teisės normas, direktyva nebūtų galėjusi būti pagrįsta vien EB 95 straipsniu[27], joje turėtų būti nurodyti EB 61 ir 67 straipsniai[28], kaip tai padaryta 24 išnašoje nurodytame pasiūlyme.

51. Todėl kai valstybės narės, kurioje buvo gautas atitinkamas autorinis atlyginimas, teisme po kūrinio autoriaus mirties kyla ginčas dėl perpardavimo teisės turėtojo ar turėtojų tapatybės, šis teismas privalo taikyti taisykles, kurios pagal jo nacionalinę teisę reglamentuoja šį klausimą. Nesant specialios nuostatos, tai reikštų, kad paveldėjimui turi būti taikomos tos nacionalinės teisės, kuri taikytina pagal šio teismo valstybės kolizines teisės normas, materialinės normos.

52. Tačiau, mano nuomone, tai, kad direktyva aiškiai nesiekiama kištis į nacionalinę teisę ir kad joje asmenų, turinčių teisę gauti autorinį

25 — Visų pirma žr. 2000 m. birželio 5 d. Tarybos aiškinamosios dalies dėl 2000 m. gegužės 22 d. bendrosios pozicijos (7484/00 ADD 1) 23 punktą ir 2001 m. sausio 24 d. Komisijos nuomonės dėl Europos Parlamento pateiktų Tarybos bendrosios pozicijos pakeitimų (COM(2001) 47, galutinis) 3.1.2 punkto b papunktį.

26 — Žr. 1997 m. vasario 3 d. Europos Parlamento pranešimo po pirmojo svarstymo (dokumentas A4-0030/97) aiškinamosios dalies IV skyriaus A dalies 2 punktą ir 2000 m. lapkričio 29 d. pranešimo po antrojo svarstymo (dokumentas A5–0370/2000) aiškinamosios dalies III skyriaus 8 punktą.

27 — Dabar žr. SESV 114 straipsnį.

28 — Dabar žr. SESV 67 straipsnį.

atlyginimą po autoriaus mirties, tapatybės nustatymas nesiejamas vien su jo palikimo paveldėjimą reglamentuojančia teise, reiškia, jog valstybei narei nedraudžiama priimti specialesnės materialinės teisės nuostatos, kuriai būtų suteikta visiška arba dalinė viršenybė kolizinių normų, pagal kurias taikytina teisė būtų nustatoma kitaip, atžvilgiu.

D — *Pirmasis klausimas*

53. Be to, ši išvada, atrodo, labiausiai atitinka Berno konvencijos 14 ter straipsnį, pagal kurį perpardavimo teisę po autoriaus mirties turi „šalies nacionalinių įstatymų įgalioti asmenys ar institucijos“, ir, atrodo, kad ši formuluotė yra daugiau nei nuoroda į paveldėjimo teisę, kad ir kaip ji būtų nustatyta.

54. Todėl *Tribunal de Grande Instance* turi nustatyti, ar ginčijama nuostata yra ta viršesnė nuostata, o jei ne, kokia paveldėjimo teisė turi būti taikoma pagal taikytinas kolizines teisės normas.

55. Darant prielaidą, kad pagal tokią analizę ginčijama nuostata taikoma pagrindinėje byloje, reikia išnagrinėti jos suderinamumo su direktyva klausimą.

56. Ar pagal direktyvą valstybė narė gali savo nacionalinės teisės aktuose nustatyti tik tam tikros kategorijos „asmenis, kuriems (menininkas) suteikė teises“, kaip tai padaryta ginčijama nuostata?

57. Manau, kad dėl panašių priežasčių, kurias jau aptariau, atsižvelgiant į valstybėms narėms suteiktą diskreciją nustatyti taikytiną teisę, atsakymas į šį klausimą turi būti teigiamas.

58. Direktyvoje „asmenų, kuriems suteiktos (menininko) teisės“ po jo mirties, sąvoka neapibrėžta. Šią sąvoką paliekama apibrėžti nacionalinėje teisėje, o konkrečiau (nors nebūtinai

išimtinai) – nacionalinėje paveldėjimo teisėje. Nėra būtina šalinti nacionalinių teisinių sistemų skirtumų, kurie negali turėti poveikio vidaus rinkos veikimui[29]. Taigi nėra vienodos „asmenų, kuriems suteiktos teisės“, kategorijos, ir valstybės narės gali nustatyti, ar toliau taikyti bet kokią apibrėžtį, kuri negali turėti tokio poveikio.

59. Svarbiausias rūpestis, kaip tai yra aišku iš direktyvos 9 konstatuojamosios dalies[30], buvo išvengti situacijos, kai meno kūrinių pardavimas valstybių narių aukcionų ar kitų prekiautojų meno kūriniais, siekiančių leisti menininkui (ir visiems jo paveldėtojams) padidėjus meno kūrinių vertei gauti pelną, nenaudai būtų sukoncentruotas tose valstybėse narėse, kur perpardavimo teisė netaikoma arba susijusi su mažesnėmis išlaidomis.

60. Tokia padėtis buvo susiklosčiusi prieš priimant direktyvą dėl pardavėjų nenoro atsisakyti už meno kūrinį gautos sumos dalies. Sutikčiau su Komisija, kad priėmus direktyvą tikimybė, jog pardavėjai bus paskatinti pasirinkti valstybę narę, kur jie parduotų meno kūrinius atsižvelgdami į asmenų, turėsiančių teisę į autorinį atlyginimą, tapatybę (šis veiksnys neturi įtakos mokėtinai sumai ir iš tikrųjų pardavėjas jo gali nežinoti), yra labai menka, ir jos negalima laikyti turinčia poveikį vidaus rinkos veikimui. Šiuo atžvilgiu manęs neįtikina per teismo posėdį Ispanijos vyriausybės pateiktas siūlymas, dėl kurio turiu abejonių, kad parduoti gali būti patraukliau tose valstybėse narėse, kuriose *nėra* „asmens, kuriam (menininkas) suteikė teises“, galinčio gauti autorinį atlyginimą. Net jei konkrečioje nacionalinėje sistemoje nebūtų jokios kitos specialios nuostatos, manau, kad mirusio menininko palikimas visada kam nors atiteks, kad ir valstybei, kaip galutinei paveldėtojai (*ultimus haeres*).

61. Taip pat atmesčiau fondo, VEGAP ir Ispanijos vyriausybės pateiktą argumentą, kad „asmenų, kuriems suteiktos (mirusio menininko) teisės“, sąvoka turi apimti visus teisių turėtojus pagal taikytiną paveldėjimo teisę ir negali būti skirstoma į atskiras

29 — 13 konstatuojamoji dalis.

30 — Žr. šios išvados 8 punktą.

perpardavimo teisę turinčių asmenų ir jos neturinčių asmenų kategorijas.

62. Jei ginčijama nuostata yra viršesnė už kolizines teisės normas, susijusias su paveldėjimu, nėra priežasčių drausti pagal ją iš teisių perėmėjų išbraukti kai kurių asmenų, kurie galėjo turėti teisių pagal paveldėjimo teisę. Toks išbraukimas bet kuriuo atveju negali turėti neigiamo poveikio vienai rinkai.

63. Taip pat nėra priežasčių laikytis kitokios nuomonės, jei pati ginčijama nuostata yra materialinė paveldėjimo teisės norma. Asmens laisvė disponuoti savo palikimu po mirties įvairiose teisinėse sistemose gali skirtis, ir įvairios taisyklės ar mechanizmai gali riboti galimybę palikti turtą kitiems asmenims nei, pavyzdžiui, įpėdiniams pagal įstatymą, tiesiosios žemutinės giminystės linijos įpėdiniams ir (arba) palikėją pergyvenusiam sutuoktiniui. Manau, kad ginčijamoje nuostatoje daromas skirtumas patenka į šią sritį ir reiškia vieną iš teisėtų galimybių pasirinkti reglamentavimą nacionalinėje paveldėjimo teisėje, į kurią direktyvoje daroma nuoroda, siekiant nustatyti, kam po menininko mirties atitenka perpardavimo teisė.

64. Per posėdį diskutuota dėl to, ar nors direktyvoje „asmenų, kuriems suteiktos teisės“, sąvoką paliekama apibrėžti nacionalinėje teisėje, valstybėms narėms pagal lojalaus bendradarbiavimo arba „valstybių narių tarpusavio pagarbos“ principą netenka kokia nors pareiga apibrėžiant šią sąvoką paisyti viena kitos paveldėjimo teisės normų. Tačiau bijau, kad tokiu požiūriu būtų pernelyg pavojingai priartėta prie paveldėjimo teisės ar kolizinių teisės normų „paslėpto derinimo“, o tai nepatenka į direktyvos taikymo sritį, atsižvelgiant tiek į jos teisinį pagrindą, tiek į aiškų teisės aktų leidėjo ketinimą.

65. Kaip yra aišku iš minėto teisinio pagrindo ir teisės aktų leidėjo ketinimų, direktyva tik siekiama pašalinti konkurencijos sąlygų iškraipymą vidaus rinkoje. Abipusis pripažinimas, šioje byloje – autorinį atlyginimą renkančios valstybės narės pripažinimas „asmenų, turinčių (mirusio menininko) teises“, sąvokos, priimtos valstybėje narėje, kurios paveldėjimo teisė taikoma šio menininko palikimui, yra pagirtina koncepcija. Tačiau nemanau, kad ji patenka į šios konkrečios direktyvos taikymo sritį. Pagrindinis direktyvos tikslas yra

užtikrinti, kad visoje Europos Sąjungoje būtų realiai įtvirtinta perpardavimo teisė. Tačiau jos tikslas nėra užtikrinti, kad autorinį atlyginimą gautų būtent tie asmenys, kuriems ši teisė tenka pagal atitinkamos valstybės paveldėjimo teisės nuostatas.

66. Ginčijamos nuostatos turinys rodo politinį pasirinkimą, taigi dėl jo visada galima ginčytis[31]. Tačiau manau, kad toks pasirinkimas visiškai priklauso valstybių narių diskrecijai ir negali turėti poveikio vidaus rinkos veikimui. Taigi direktyva toks pasirinkimas nedraudžiamas.

E — *Antrasis klausimas*

67. Jei Teisingumo Teismas pritartų mano pasiūlytam atsakymui į pirmąjį klausimą, į antrąjį klausimą – ar ginčijama nuostata gali būti toliau taikoma pagal direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalių pasirinktines ir pereinamojo laikotarpio nuostatas – atsakyti nereikėtų. Vis dėlto, jeigu į jį reikėtų atsakyti, atsakymas gali būti labai trumpas.

68. Direktyvos 8 straipsnio nuostatose, skaitomose kartu su direktyvos 13 straipsniu, aiškiai numatyta, kad tik valstybės narės, kurios 2001 m. spalio 13 d. netaikė perpardavimo teisės, gali pasinaudoti 8 straipsnio leidžiančiomis nukrypti nuostatomis.

69. Prancūzija minėtą dieną taikė perpardavimo teisę, todėl ji negali pasinaudoti minėtomis leidžiančiomis nukrypti nuostatomis.

70. Bet kuriuo atveju pagal šias leidžiančias nukrypti nuostatas valstybėms narėms leidžiama tik *netaikyti* perpardavimo teisės asmenims, kuriems menininkas suteikė teises; jos nesusijusios su šios teisės taikymu tik ribotai jų grupei.

31 — Kai kam gali kilti klausimas, kodėl tokia nuostata turėtų būti taikoma tik perpardavimo teisei, o ne, pavyzdžiui, literatūros kūrinio autoriaus teisei (atsakymas gali būti susijęs su tuo, kad kitaip, nei autoriaus teisė, perpardavimo teisė yra neperleidžiama ir neatskiriama). Ir šis ginčas šioje byloje nagrinėjamu atveju galėjo būti itin karštas, jei S. Dalí nebūtų turėjęs šeštosios ar artimesnės eilės įpėdinių ir Prancūzijos valstybė būtų rinkusi autorinį atlyginimą už perpardavimą, nepaisant to, jog S. Dalí išreiškė aiškią valią, kad palikimas atitektų Ispanijos valstybei.

IV — Išvada

71. Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui į Paryžiaus *Tribunal de Grande Instance* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

„Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai nedraudžiama nacionalinė nuostata, pagal kurią perpardavimo teisė po autoriaus mirties suteikiama tik jo įpėdiniams pagal įstatymą, o ne įpėdiniams pagal testamentą ir teisių perėmėjams.“